

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор Державної установи
«Інститут нейрохірургії
ім. акад. А.П. Ромоданова
НАМН України»
Академік НАМН

Євгеній ПЕДАЧЕНКО

Розглянуто та затверджено на засіданні вченої
ради 20 грудня 2019 р., протокол № 19
Доповнення та зміни розглянуто та
затверджено на засіданні вченої ради
_____ 2022 р., протокол № ____

ПОЛОЖЕННЯ

**про академічну доброчесність наукових працівників та
здобувачів наукового ступеня доктора філософії та доктора наук
Державної установи «Інститут нейрохірургії ім. акад. А.П. Ромоданова
Національної академії медичних наук України»**

1. Загальні положення

1.1. Положення про академічну доброчесність наукових працівників та здобувачів вищої освіти (далі – Положення) розроблено з урахуванням вимог Законів України: від 05.09.2017 р. №2145-VIII «Про освіту», від 01.07.2014р. № 1556-VII «Про вищу освіту», від 26.11.2015 № 848-VIII «Про наукову і науково-технічну діяльність», від 23.12.1993 № 3792-XII «Про авторське право і суміжні права», від 05.06.1997 № 318/97-ВР «Про видавничу справу»; Постанов Кабінету Міністрів України: від 23.03.2016 р. № 261 «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», від 06.03.2019 № 167 «Про присудження ступеня доктора філософії»; від 12 січня 2022 р. № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу

вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», від 17 листопада 2021 р. № 1197 «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук», а також згідно листів МОН: «Рекомендацій щодо запобігання академічному плагіату та його виявлення в наукових роботах (авторефератах, дисертаціях, монографіях, наукових доповідях, статтях тощо)» (лист МОН №1/11-8681 від 15.08.2018 р.), «До питання уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності» (лист МОН № 1/9-263 від 20.05.2020 р.); «Рекомендацій Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти для закладів вищої освіти щодо розробки та впровадження університетської системи забезпечення академічної доброчесності» (затверджені Рішенням Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти від 29 жовтня 2019 року, Протокол № 11); Статуту Державної установи «Інститут нейрохірургії ім. акад. А.П. Ромоданова Національної академії медичних наук України» (далі – ДУ «ІНХ НАМН»), Кодексу корпоративної етики науковців, лікарів і медичних працівників Державної установи «Інститут нейрохірургії ім. акад. А.П. Ромоданова НАМН України» та інших нормативних документів.

1.2. Це Положення визначає основні принципи дотримання академічної доброчесності, поняття дотримання та порушення академічної доброчесності, види академічної відповідальності, порядок притягнення до академічної відповідальності учасників освітнього та наукового процесу, а також процедуру проведення перевірки текстових документів: рукописів дисертаційних робіт, що виконані аспірантами, докторантами, здобувачами ступеня доктора філософії та доктора наук, монографій, наукових статей, навчальних посібників, методичних рекомендацій та інших видів наукової продукції на наявність академічного плагіату.

1.3. Дане Положення вводиться з метою створення необхідних умов для недопущення порушень академічної доброчесності, запровадження правил і норм академічної доброчесності в ДУ «ІНХ НАМН» для забезпечення оригінальності дисертаційних робіт та наукових публікацій і виключення неправомірних запозичень із літературних джерел та дотримання стандартів чесної та високопрофесійної діяльності наукових працівників та здобувачів вищої освіти установи у науково-дослідній роботі та освітньому процесі.

2. Поняття та принципи академічної доброчесності

2.1 Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

2.2. Академічна доброчесність передбачає дотримання правил посилення на джерела інформації у випадку використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання вимог про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну наукову (творчу) діяльність; контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами вищої освіти; об'єктивне оцінювання результатів навчання.

2.3. У відповідності до Закону України «Про освіту» формами академічної недоброчесності є: плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво та необ'єктивне оцінювання.

2.4. Академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства.

2.5. Самоплагіат – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів.

2.6. Фабрикація – вигадкування даних або фактів, що використовуються в освітньому процесі чи наукових дослідженнях.

2.7. Фальсифікація – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень.

2.8. Списування – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання.

2.9. Обман – надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої та наукової (творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування.

2.10. Хабарництво – надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі.

2.11. Необ'єктивне оцінювання – свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти.

3. Вимоги до наукових працівників ДУ «ІНХ НАМН» та здобувачів ступеня доктора філософії та доктора наук щодо дотримання академічної доброчесності та заходи з її попередження

3.1. Наукові працівники ДУ «ІНХ НАМН» зобов'язані:

- належним чином посилатися на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримуватися норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надавати достовірну інформацію про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну наукову діяльність;
- учасники освітнього процесу повинні контролювати дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти, об'єктивно та неупереджено оцінювати результати їх навчання;
- у разі отримання інформації про факти неналежного виконання учасниками освітнього процесу своїх обов'язків, порушення ними законів України, вказаних в п.1.1 цього Положення, повідомляти керівництво ДУ «ІНХ НАМН».

3.2. Аспіранти, докторанти, здобувачі ступеня доктора філософії та доктора наук ДУ «ІНХ НАМН» зобов'язані:

- сприяти підвищенню престижу наукової установи власними досягненнями в навчанні та науковій діяльності;
- самостійно виконувати навчальні завдання, поточний та підсумковий контроль за результатами навчання;
- з повагою ставитися до наукових, науково-педагогічних та інших працівників, здобувачів освіти;

- належним чином посилалися на джерела інформації в разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримуватися норм законодавства ;
- надавати достовірну інформацію про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації;
- відвідувати в установленій час навчальні заняття, (виняток - відсутність з поважних причин);
- не здійснювати або не заохочувати будь-яким способом зміни отриманої оцінки;
- у разі отримання інформації про факти неналежного виконання здобувачами вищої освіти своїх обов'язків, порушення ними законів України повідомляти наукову частину ДУ «ІНХ НАМН».

4. Заходи з попередження академічного плагіату

Для упередження недотримання норм та правил академічної доброчесності проводиться наступний комплекс заходів:

- інформування науковців та учасників освітнього процесу про необхідність дотримання норм та правил академічної доброчесності, професійної етики;
- проведення лекцій, інформативних сповіщень науковцям та здобувачам вищої освіти, аспірантам ДУ «ІНХ НАМН» з питань методики підготовки наукових, навчальних робіт, правил опису джерел та оформлення цитувань;
- ознайомлення наукових співробітників та учасників освітнього процесу з цим Положенням;
- посилення контролю начальників відділів, завідувачів відділень, наукових лабораторій, наукових керівників дисертаційних робіт, членів екзаменаційних комісій за правильним оформленням посилань на джерела;
- перевірка дисертаційних робіт, статей на наявність академічного плагіату;
- технічна перевірка підготовлених до захисту дисертаційних робіт за допомогою спеціалізованих програмно-технічних засобів та їх експертна оцінка щодо наявності академічного плагіату.

5. Види академічного плагіату в наукових роботах (авторефератах, дисертаціях, монографіях, наукових доповідях, статтях тощо):

- відтворення в тексті наукової роботи без змін, з незначними змінами, або в перекладі тексту іншого автора (інших авторів), обсягом від речення і більше, без посилання на автора (авторів) відтвореного тексту;
- відтворення в тексті наукової роботи, повністю або частково, тексту іншого автора (інших авторів) через його перефразування чи довільний переказ без посилання на автора (авторів) відтвореного тексту;
- відтворення в тексті наукової роботи наведених в іншому джерелі цитат з третіх джерел без вказування, за яким саме безпосереднім джерелом наведена цитата;
- відтворення в тексті наукової роботи наведеної в іншому джерелі науково-технічної інформації (крім загальновідомої) без вказування на те, з якого джерела взята ця інформація.

6. Рекомендації щодо запобігання академічному плагіату в наукових роботах (дисертаціях, авторефератах, монографіях, наукових доповідях, статтях тощо).

6.1. Будь-який текстовий фрагмент обсягом від речення і більше, відтворений в тексті наукової роботи без змін, з незначними змінами, або в перекладі з іншого джерела, обов'язково має супроводжуватися посиланням. Винятки допускаються лише для стандартних текстових кліше, які не мають авторства та/чи є загальноживаними.

6.2. Якщо перефразування чи довільний переказ в тексті наукової роботи тексту іншого автора (інших авторів) займає більше одного абзацу, посилання (бібліографічне та/або текстуальне) на відповідний текст та/або його автора (авторів) має міститися щонайменше один раз у кожному абзаці наукової роботи, крім абзаців, що повністю складаються з формул, а також нумерованих та маркованих списків (в останньому разі допускається подати одне посилання наприкінці списку).

6.3. Якщо цитата з певного джерела наводиться за першоджерелом, в тексті наукової роботи має бути наведено посилання на першоджерело. Якщо цитата

наводиться не за першоджерелом, в тексті наукової роботи має бути наведено посилання на безпосереднє джерело цитування («цитуються за: »).

6.4. Будь-яка наведена в тексті наукової роботи науково-технічна інформація має супроводжуватися чітким вказуванням на джерело, з якого взята ця інформація. Винятки припускаються лише для загальновідомої інформації, визнаної всією спільнотою фахівців відповідного профілю. У разі використання у науковій роботі тексту нормативно-правового акту достатньо зазначити його назву, дату ухвалення та, за наявності, дату ухвалення останніх змін до нього або нової редакції.

7. Порядок перевірки академічних текстів (рукописів дисертацій, наукових публікацій, навчально-методичних видань) на наявність академічного плагіату

7.1. Перевірці на академічний плагіат підлягають:

- дисертаційні роботи і автореферати здобувачів ступеня доктора філософії та доктора наук;
- рукописи наукових статей, монографій, навчальних посібників, методичних рекомендацій та інших видів наукової продукції, що потребують схвалення та рекомендації вченої ради ДУ «ІНХ НАМН» до видання.

7.2. Організацію перевірки зазначених у п. 7.1 цього Положення робіт і матеріалів здійснюють:

- голови та секретарі спеціалізованих вчених рад – дисертаційні роботи та автореферати здобувачів наукових ступенів;
- головні редактори, заступники головних редакторів наукових журналів, керівники структурних підрозділів, які організують відповідні заходи – рукописи статей, тези доповідей, які надходять до редакцій наукових журналів або оргкомітетів з проведення заходів наукового, навчально-методичного спрямування (конференцій, семінарів, круглих столів);
- начальник науково-організаційного відділу (НОВ) та кваліфіковані наукові працівники НОВ за дорученням начальника НОВ – наукові, науково-

методичні праці (підручники, навчальні посібники), монографії, інші наукові роботи, методичні рекомендації, що потребують схвалення та рекомендації вченої ради ДУ «ІНХ НАМН» до видання, а також роботи здобувачів ступеня вищої освіти доктора філософії.

7.3. Перевірка на академічний плагіат здійснюється з використанням веб-сервісу UNICHECK на етапі подання зазначених вище у цьому Положенні робіт і матеріалів для розгляду їх спеціалізованою вченою радою, вченою радою установи.

7.4. Відповідальні за перевірку особи визначають особливість та унікальність кожної представленої наукової роботи (матеріалу) та надають висновок (довідку) по необхідності чи за вимогою на паперовому носії для подальшого його розгляду на засіданнях спеціалізованих вчених рад, вченої ради ДУ «ІНХ НАМН».

Висновок (довідка) щодо результатів перевірки наукової роботи на академічний плагіат видається за вимогою

7.5. Відповідальність за об'єктивність висновку про наявність або відсутність академічного плагіату несе особа (особи), яка його підготувала.

7.6. При перевірці робіт і матеріалів використовується наступна оцінка:

- робота допускається до захисту або (та) опублікування;
- робота потребує доопрацювання та повторної перевірки;
- робота потребує суттєвого доопрацювання та повторної перевірки;
- робота відхиляється без права подальшого розгляду.

7.7. Результати перевірки на дотримання вимог щодо наявності або відсутності академічного плагіату оформлюються довідкою, яка розглядається та результати перевірки затверджуються на засіданні вченої ради з формулюванням одного із варіантів рішення: рекомендувати до захисту; рекомендувати до опублікування; повернути матеріали на доопрацювання або відхилити наукову роботу без права подальшого розгляду.

7.8. При виявленні факту академічного плагіату зазначені в п.7.2. цього Положення особи надають мотивовані висновки для їх розгляду спеціалізованою вченою радою, вченою радою установи, які приймають остаточне рішення щодо наявності в роботі ідей та наукових результатів, які отримані іншими авторами, та (або) відтворення опублікованих текстів інших авторів без відповідного посилання.

8. Відповідальність за порушення академічної доброчесності

8.1. Наукові працівники, аспіранти, докторанти, здобувачі наукового ступеня доктора філософії та доктора наук ДУ «ІНХ НАМН» несуть відповідальність за порушення академічної доброчесності відповідно до вимог законодавства України.

8.2. За порушення академічної доброчесності наукові працівники ДУ «ІНХ НАМН» можуть бути притягнені до академічної відповідальності, зокрема шляхом:

- попередження;
- відмови у присудженні наукового ступеня чи присвоєнні вченого звання;
- позбавлення права брати участь у роботі вченої ради ДУ «ІНХ НАМН», спеціалізованої вченої ради чи займати визначені законом наукові посади;
- позбавлення можливості здійснювати наукове керівництво аспірантами, здобувачами наукового ступеня доктора філософії / наукове консультування докторантів;
- позбавлення можливості викладати дисципліни навчального плану підготовки докторів філософії.

8.3. За порушення академічної доброчесності здобувачі вищої освіти ДУ «ІНХ НАМН» можуть бути притягнені до академічної відповідальності, зокрема шляхом:

- попередження;
- повторного проходження оцінювання (проміжного та підсумкового контролю);
- повторного проходження відповідного освітнього компонента освітньо-наукової програми;

- відрахування з аспірантури, докторантури ДУ «ІНХ НАМН»;
- відмови у наданні позитивного висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації;
- зняття дисертації з розгляду спеціалізованою вченою радою, разовою спеціалізованою вченою радою ДУ «ІНХ НАМН» незалежно від стадії проходження без права її повторного захисту.

8.4. Контроль за дотриманням норм академічної доброчесності здобувачем вищої освіти при виконанні завдань поточного (підсумкового) контролю чи під час атестації здійснює викладач/екзаменаційна комісія.

9. Організація роботи Комісії з дотримання академічної доброчесності

9.1. З метою виконання норм цього Положення створюється Комісія з дотримання академічної доброчесності в ДУ «ІНХ НАМН» (далі - Комісія). Склад Комісії затверджується наказом директора ДУ «ІНХ НАМН» із зазначенням терміну її повноважень .

9.2. Комісія має право одержувати й розглядати інформації (заяви, повідомлення) щодо недотримання норм і правил академічної доброчесності науковими працівниками, здобувачами вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук ДУ «ІНХ НАМН», надавати уповноваженим для прийняття рішень у межах їх компетенції особам установи пропозиції щодо застосування ними відповідних засобів реагування.

9.3. У своїй діяльності Комісія керується Конституцією України, законодавством в сфері освітньої діяльності, нормативно-правовими актами Міністерства освіти і науки України, Статутом ДУ «ІНХ НАМН» та цим Положенням.

9.4. До складу Комісії входять: за посадами - Заступник директора з наукової роботи, представник наукової частини з питань докторантури та аспірантури, начальники відділів, зокрема, начальник науково-організаційного відділу та начальник патентно-інформаційного відділу, провідний юрист, а також провідні наукові працівники. У наказі про затвердження складу Комісії з числа її членів призначається секретар Комісії.

9.5. Організаційною формою роботи Комісії є засідання. Засідання можуть бути чергові, що проводяться у визначені планом роботи терміни, та позачергові, що скликаються при необхідності для розгляду вирішення нагальних питань. Засідання Комісії проводиться за умови, коли в ньому беруть участь не менше ніж 2/3 від загальної кількості її членів. У засіданнях Комісії беруть участь її члени особисто та запрошені для розгляду окремих питань. Комісія може залучати до своєї роботи експертів з тієї чи іншої галузі, а також використовувати спеціалізовані програмно-технічні засоби для достовірного встановлення фактів порушення норм і правил академічної доброчесності в кожному конкретному випадку.

9.6. За результатами розглянутих на засіданні питань Комісія готує рішення у вигляді висновків щодо порушення чи непорушення норм цього Положення. Висновки Комісії підписує її голова. Зазначені висновки мають рекомендаційний характер, подаються уповноваженим для прийняття рішень у межах їх компетенції особам ДУ «ІНХ НАМН» для подальшого вжиття відповідних заходів реагування.

9.7. Будь-який науковий співробітник чи здобувач наукового ступеня доктора філософії та доктора наук, якому стали відомі факти порушення норм цього Положення, відповідно до Закону України «Про звернення громадян» може звертатися до Комісії з заявою на ім'я її голови. У заяві зазначаються особисті дані заявника (П.І.Б., контактні дані: адреса, телефон, місце роботи (навчання), посада, підрозділ, особистий підпис). Анонімні заяви Комісією не розглядаються. На засідання Комісії запрошуються заявник та особа, відносно якої розглядається питання щодо порушення нею норм і правил академічної доброчесності.

10. Права учасників освітнього процесу, стосовно яких виявлено факт порушення академічної доброчесності

10.1. Особа, стосовно якої порушено питання про порушення нею академічної доброчесності, має такі права:

- ознайомлюватися з усіма матеріалами перевірки щодо встановлення факту порушення академічної доброчесності, подавати до них зауваження;

- особисто або через представника надавати усні та письмові пояснення або відмовитися від надання будь-яких пояснень, брати участь у дослідженні доказів порушення академічної доброчесності;
- знати про дату, час і місце та бути присутньою під час розгляду питання про встановлення факту порушення академічної доброчесності та притягнення її до відповідальності;
- оскаржити рішення про притягнення до відповідальності за порушення норм академічної доброчесності.

10.2. Апеляція подається особисто автором роботи на ім'я директора ДУ «ІНХ НАМН». У разі надходження апеляції Директор наказом створює апеляційну комісію з розгляду апеляції. Склад апеляційної комісії формується з авторитетних, наукових працівників. До складу комісії можуть включатися, за їх згодою, інші особи, які не є працівниками академії.

10.3. Висновок апеляційної комісії оформлюється відповідним протоколом, який підписується всіма членами апеляційної комісії.

10.4. Наукові працівники, здобувачі освіти мають право на інші передбачені законодавством способи оскарження звинувачень у порушенні норм і правил академічної доброчесності.

11. Прикінцеві положення

11.1. Положення про академічну доброчесність у ДУ «ІНХ НАМН» затверджується на засіданні вченої ради. Зміни та доповнення до Положення розглядаються та затверджуються на засіданні вченої ради інституту.

11.2. Положення набирає чинності з моменту затвердження його вченою радою ДУ «ІНХ НАМН». Положення оприлюднюється на сайті інституту.

11.3. Учасники освітнього процесу ознайомлюються з цим Положенням після його затвердження та розміщення на сайті інституту, а також при зарахуванні на наукову посаду або на навчання.

11.4. Наукові працівники ДУ «ІНХ НАМН» та здобувачі наукового ступеня доктор філософії, доктор наук повинні знати і дотримуватися норм цього Положення. Незнання цих норм не є підставою для їх невиконання.

11.5. Контроль за виконанням вимог Положення несуть посадові особи ДУ «ІНХ НАМН».